

[J.V. Stalin - úmrtí]

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 78 (1953), No. 1, r1,r3,r7--r9

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/117057>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1953

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

SOUSTRASTNÝ TELEGRAM ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD AKADEMII VĚD SSSR K ÚMRTÍ PŘEDSEDY RADY MINISTRŮ SSSR GENERALISSIMA STALINA

Presidium Československé Akademie věd jménem všech československých vědeckých pracovníků v hlubokém smutku přijalo zprávu o úmrtí milovaného vůdce všeho pokrokového lidstva, geniálního budovatele socialismu a komunismu J. V. Stalina.

Celou československou vědeckou obec postihla tato nesmírná bolestná ztráta právě tak, jako vědu sovětskou a pokrokovou vědu na celém světě.

Sklánějíc se v hlubokém smutku nad úmrtím koryfeje revoluční vědy, uvědomujeme si, čím vším nám je Stalinovo vědecké dílo. J. V. Stalin rozvinul tvůrčím způsobem vědecké dědictví klasiků marxismu-leninismu K. Marxe, B. Engelse a V. I. Lenina, a učil nás hlubokým vědeckým výkladem života svět nejen vykládat, nýbrž i revolučně přetvářet v šťastnou společnost pracujících.

Vědecké dílo J. V. Stalina je pro československou vědu nevyčerpitelnou studnicí posily a poučení, spolehlivým ukazatelem cesty vpřed všem vědním oborům. Stalinovy geniální vědecké spisy jsou nesmírně cenným pomocníkem v budování naší lidově demokratické vlasti, v boji za naši národní svobodu.

Uvědomujeme si, že to bylo právě vědecké dílo Stalinovo, jež vědecky zdůvodnilo právo našich národů na nezávislost a samostatnost. Nikdy nezapomeneme, že vědecké práce Stalinovy o vybudování socialismu a komunismu v SSSR se staly učebnicí pro budovatele socialismu v lidově demokratickém Československu.

V poslední době pak právě na Stalinově vědeckém díle o otázkách jazykovědy a o politické ekonomii socialismu v SSSR se učíme ještě dokonaleji pronikat k objasnění zákonitosti vývoje přírody i společnosti a tak ještě účinněji pomáhat našemu pracujícimu lidu v jeho úsilí o vybudování socialismu.

Vážení soudruzi, přijměte od nás ujištění hluboké, nejsrdečnější účasti nad ztrátou milovaného osvoboditele naší vlasti, drahého učitele vědeckých pracovníků, nezapomenutelného J. V. Stalina.

Zároveň však přijměte i náš slib, že českoslovenští vědečtí pracovníci ještě úsilovněji a vášnivěji se budou učit z díla J. V. Stalina, že i naše československá věda po vzoru stalinské vědy sovětské bude věrnou pomocnicí naší dělnické třídy, Komunistické straně Československa a věrnému žáku Stalinovu, presidentu Československé republiky soudruhu Klementu Gottwaldovi ve vlasteneckém boji za výstavbu socialismu a zabezpečení mírového rozvoje naší vlasti.

President Čs. akademie věd *Zdeněk Nejedlý*
Hlavní tajemník Čs. akademie věd *František Šorm*

JOSEF VISSARIONOVIČ STALIN

1879—1953

J. V. STALIN

Těžká rána postihla pokrokové lidi celého světa. Dne 5. března 1953 zemřel JOSEF VISSARIONOVIČ STALIN. Odešel moudrý vůdce a učitel pracujících všech zemí, největší člověk naší doby.

Navždy zůstane v srdcích celého lidstva jméno soudruha Stalina, jenž jako geniální pokračovatel Leninova díla řídil budování socialismu v Sovětském svazu, dovedl Sovětský svaz k historickému vítězství nad fašismem ve druhé světové válce a po válce dal sovětskému lidu a celému světu velký a jasný program budování komunismu.

Jméno Stalinovo bude v srdcích celého lidstva navždy spojeno s bojem proti národnostnímu a koloniálnímu útlaku, za práva malých národů, bude vždy spojeno s důslednou mírovou politikou Sovětského svazu.

Československý lid nikdy nezapomene, že to byl J. V. Stalin, kdo po prvé nekompromisně vyhlásil a vědecky zdůvodnil zásadu sebeurčení každého národa, že to byl J. V. Stalin, pod jehož vedením Sovětský svaz osvobodil Československo a jiné země od hitlerovské poroby, že to byl J. V. Stalin, podle jehož pokynů se rozvíjela a rozvíjí všestranná bratrská pomoc Sovětského svazu zemím demokratického tábora.

Celá životní činnost soudruha Stalina se opírá o vědu a zároveň vědu rozvíjí a obohacuje. Soudruh Stalin pozvedl marxismus ve všech jeho složkách na vyšší stupeň jako vědu „o zákonech vývoje přírody a společnosti, vědu o revoluci utiskovaných a vykořisťovaných mas, vědu o vítězství socialismu ve všech zemích, vědu o výstavbě komunistické společnosti“, vysoko vyzvedl význam a úlohu vědy a hluboce ovlivnil řadu nejdůležitějších oborů vědy, jakož i celý vědecký život v SSSR a v důsledku toho také na celém světě. Soudruh Stalin zasáhl bezprostředně nejen do společenských věd, nýbrž i do mnohých problémů věd přírodních a technických. Je dobře znám jeho podíl na řešení základních problémů biologických věd, jeho rozhodující podněty a pokyny v technických oborech. Méně známy jsou jeho významné zásahy do vědních oborů, které nejsou tolik v popředí zájmu; tak na př. víme ze sovětské literatury o osobních pokynech J. V. Stalina o ideových a organizačních základech rozvoje sovětské historie přírodovědy, pokynech, které mimo jiné pomohly k rozvinutí historie matematiky v rovnoprávnou matematickou disciplínu.

Sovětská věda, jež nyní víc a více získává prvenství ve světové vědě, vděčí nesmírně mnoho základním směrnicím J. V. Stalina. Také naše vědecká inteligence si v hlubokém zármutku nad jeho odchodem ještě více uvědomuje, jak nevyčerpatelné ideové bohatství skýtá vědci Stalinovo dílo.

Jedním ze základních rysů vědeckého díla a odkazu J. V. Stalina je *jednota vědy a praxe*. Soudruh Stalin praví: „Theorie se stává bezpředmětnou, není-li spojována s revoluční praxí, zrovna tak, jako praxe se stává slepou, neosvětluje-li si cestu revoluční teorií“. A na jiném místě: „Údaje vědy byly vždy ověřovány praxí a zkušenostmi. Zač stojí věda, která se odtrhla od praxe, od zkušenosti? ... Věda se nazývá vědou právě proto, že neuznává fetiše, že se nebojí vztáhnout ruku na to, co dožívá, na to, co je staré, a že si bedlivě všimá zkušeností, praxe.“ J. V. Stalin zde ukazuje, že věda má znát potřeby praxe, ověřovat své výsledky podle praxe a zároveň jít před praxí, osvětluje jí cestu kupředu. To však nelze pojímat tak, že by se věda měla omezovat pouze na přímou pomoc praxi, že by měla vždy dávat bezprostřední praktické závěry a fakticky splývat s praktickou činností. Soudruh Stalin říká v této souvislosti: „Politická ekonomie zkoumá zákony vývoje výrobních vztahů lidí. Hospodářská politika z toho vyvozuje praktické závěry, konkretisuje je a buduje na tom každodenní práci. Zatěžovat politickou ekonomii otázkami hospodářské politiky znamená zahubit ji jako vědu.“

Jednota vědy a praxe má smysl a je možná pouze tehdy, když věda oddaně a bezvýhradně *slouží lidu*, jak říká soudruh Stalin ve známém přípitku na recepci vysokoškolských pracovníků: „Na zdraví vědy, oné vědy, která se neuzavírá před lidem, která se nestrání lidu, nýbrž je ochotna sloužit lidu, ochotna dát lidu k dispozici všechny své vymoženosti, která slouží lidu nikoli z donucení, nýbrž dobrovolně, ráda“. Úkolem vědy a její službou lidu však nemůže být ani přizpůsobování, „přetváření“ objektivních zákonů, ani nějaké domnělé zkoumání „volných výtvorů rozumu“, nýbrž jedině zkoumání a využití *objektivních zákonitostí*, neboť „věda nemůže žít a rozvíjet se, neuznáváme-li objektivní zákonitosti, nezkoumáme-li tyto zákonitosti.“

Odborníci v jednotlivých disciplínách by nemohli s plným úspěchem pronikat do objektivních zákonitostí, kdyby neznali úkoly a vývojové zákonitosti vědního celku jako součásti života společnosti, kdyby nechápali nejhlubší obecné zákony vývoje přírody a společnosti, kdyby se tedy neopírali o *marxismus-leninismus*. To ukazuje soudruh Stalin, když říká: „Není nutno, aby odborník medik byl současně odborníkem ve fyzice nebo v botanice a naopak. Je však jeden obor vědy, jehož znalost je pro bolševiky ve všech oborech vědy nepostradatelná. Tímto oborem je marxisticko-leninská věda o společnosti, o vývojových zákonech společnosti, o vývojových zákonech proletářské revoluce, o vývojových zákonech socialistické výstavby, o vítězství komunismu“.

Jedna z objektivních zákonitostí vývoje vědy spočívá v tom, že probíhá *v boji názorů*. To zdůraznil zvláště jasně J. V. Stalin, když ve své klasické práci

„O marxismu v jazykovědě“ napsal: „Je všeobecně známo, že žádná věda se nemůže vyvíjet a dosáhnout úspěchů bez boje názorů, bez svobody kritiky“. Pro další úspěšný vývoj naší vědy je nezbytné, aby si všichni naši vědečtí pracovníci plně osvojili a uplatňovali tuto základní směrnicí.

Boj názorů, zdárný vývoj vědy a růst nových vědeckých kádřů by však nebyl možný, kdyby si osvědčení vědci jakýmkoli způsobem dělali nárok na monopol, kdyby nepodporovali růst nových sil, kdyby omezovali diskusi a kritiku, kdyby lpěli na překonaných tradicích. Tuto základní směrnicí zdůraznil soudruh Stalin, když ve vzpomenutém již projevu k vysokoškolským pracovníkům řekl: „Na rozkvět vědy, oné vědy, která nepřipouští, aby se její staří a uznání představitelé, spokojeni sami sebou, uzavírali do ulity žreců vědy, do ulity monopolistů vědy; na rozkvět oné vědy, která chápe smysl, význam a všemocnost svazku mezi starými a mladými vědeckými pracovníky, která dobrovolně a ochotně mladým silám naší země otvírá všechny své dveře a umožňuje jim, aby dosáhli jejích vrcholů, která uznává, že budoucnost patří mladé generaci vědeckých pracovníků. — Na rozkvět vědy, oné vědy, jejíž pracovníci, ačkoli chápou moc a význam vědeckých tradic a dovedně jich využívají v zájmu vědy, přece jen nechtějí být otroky těchto tradic, na rozkvět vědy, která je dost smělá a rozhodná, aby bořila staré tradice, normy a koncepce, když stárnou, když se mění v brzdu pokroku, vědy, která umí vytvářet nové tradice, nové normy, nové koncepce.“

Nesmírné je ideové bohatství, které může každý vědecký pracovník čerpat ze Stalinova díla. K vědeckým pracovníkům a všem příslušníkům malých národů mluví pak zvláště povzbudivě tato hluboká Stalinova slova: „Sovětské lidé jsou toho názoru, že každý národ, ať velký či malý, má své kvalitativní zvláštnosti, své specifické rysy, které má pouze on a které druhé národy nemají. Tyto zvláštnosti jsou oním přínosem, jež každý národ vkládá do společné pokladnice světové kultury, jímž ji doplňuje a obohacuje. V tomto smyslu jsou všechny národy — jak malé, tak velké — ve stejném postavení a každý národ je roven kterémukoliv druhému národu.“

Josef Vissarionovič Stalin zemřel, avšak jeho dílo je nesmrtelné; žije v práci a boji pracujícího lidu celého světa a bude věčně žít v osvobozeném jednotném lidstvu, zbaveném kapitalistických vykořisťovatelů a podněcovatelů války. Pokračování Stalinova díla je ve spolehlivých rukou jeho spolupracovníků a žáků.

Naši vědečtí pracovníci se sklánějí před zesnulým geniálním státníkem a vědcem soudruhem Stalinem a vyjadřují své pevné odhodlání, že se budou vždy řídit směrnicemi, které nám zanechal, budou se učit od sovětské vědy, budou stále více upevňovat bratrský svazek se sovětským lidem a budou ještě usilovněji pracovat pro mír, demokracii a socialismus.